

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

KRITIKA...

[Kazališna umjetnost](#)[Žeravica K. Suočavanje s duhovima prošlosti](#)[Žeravica K. Moć nepatvorene emocije](#)[Brekalo M. Polet i pozitivnost](#)[Likovna umjetnost](#)[Filmska umjetnost](#)

MANIFESTACIJE

ESEJI

MEĐUNARODNA SURADNJA

IZDAVAŠTVO

ERASMUS

IN MEMORIAM

Katarina Žeravica

katarinazeravica@gmail.com

Suočavanje s duhovima prošlosti

Noćna scena Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku: Marijan Gubina, *260 dana*, red. Dražen Ferencina, prem. 7.11.2014.

Predstava *260 dana* koju je za Noćnu scenu HNK Osijek prema istoimenom autobiografskom romanu Marijana Gubine režirao Dražen Ferencina praizvedena je 7. studenog 2014. godine te je i danas ne samo sastavni dio redovitog dramskog repertoara osječkog HNK, već i rado viđen gost na mnogim pozornicama diljem Hrvatske i šire.

Atoru Marijanu Gubini trebalo je dva desetljeća da svoju tegobnu i potresnu priču koju je zajedno sa svojom obitelji proživio kao desetogodišnjak 1991. u Dalju u srpskom zatočeništvu pretoči u roman i podijeli s javnosti. Priča je to o jednoj hrvatskoj obitelji i jednom "običnom" dječaku koji u miru provode svoj život, uživaju u pecanju, vožnji na motoru, zajedničkim ručkovima, zadirkivanju starije sestre zbog njezine simpatije i slično. Takva idilična slika biva naglo prekinuta onoga trenutka kada se u njihovo mjesto "useli" rat i pretvori njihove živote u najgori mogući scenarij iz najgore noćne more. Suživot Srba i Hrvata pretvoren je u pravi pakao po Hrvate koji planski i perfidno bivaju mučeni, zlostavljani i ubijani.

Foto ustupio HNK Osijek

U nešto više od sat i pol vremena publika ima priliku pratiti Marijana Gubinu (Aljoša Čepl) i njegovu obitelj koju čine otac Hinko (Vjekoslav Janković), majka (Tatjana Bertok Zupković) i sestra Nena (Matea Grabić) koji proživljavaju neke od svojih posljednjih najljepših trenutaka u životu prije nego dožive svojih najtežih 260 dana mučeni od strane pripadnika JNA i paravojnih četničkih postrojbi (Ivan Čaćić i Zorislav Štark) pa sve do njihovog oslobođenja i završnih ispovijesti u kojima se glumci ne izlazeći iz svojih uloga direktno obraćaju publici i premještaju radnju u sadašnjost opisujući u kratkim monolozima kako su tekli njihovi životi nakon oslobođenja, što se sada događa s njihovim životima i kako se nose s "nasljeđem" rata.

Nije bilo jednostavno ovu "tešku" i "osjetljivu" tematiku pretvoriti u dramsku formu i inscenirati je, no dramaturginji Ani Prolić, redatelju Ferencini kao i cijeloj

autorskoj ekipi, od glumaca do scenografa (Deni i Martino Šesnić) i kostimografa (Saša Došen Lešnjaković) uspjelo je prikazati najvažnije događaje opisanih 260 dana. U jasno postavljenom dramaturškom okviru događaji su poredani logično bez nepotrebnih ili suvišnih elemenata koji bi usporavali tempo predstave ili zamarali publiku. Čak naprotiv, ovo je predstava koja se gleda u jednom dahu i koja od prvog izlaska glumaca na scenu "uvuče" gledatelja u radnju. Iako glumci velikim dijelom predstave prepričavaju događaje, nižući fragmente svojih iskustava u suvislu cjelinu, brze promjene iz scene u scenu ne ostavljaju previše vremena publici da promišljaju ili se do kraja uživljavaju u pojedine scene, no kumulacija kraćih scena tjera publiku na suosjećanje s protagonistima. Povrh toga, predstava na nekoliko mjesta nudi publici priliku da dođe do daha i otpusti nakupljene emocije, a to se postiže prije svega u prizorima kada Marijan priziva u sjećanje život prije okupacije čiji simbol postaje tatin motor kojeg je Marijan svaki dan čistio i maštao o tome kako ga vozi. U tim situacijama dječak Neven-Lucian Davidović glumi desetogodišnjeg Marijana pa se na taj način postiže i učinak metateatra.

Foto ustupio HNK Osijek

Odlično prostorno rješenje kao i funkcionalna scenografija također čine ovu predstavu uspješnom. Redatelj je intimne ispovijesti protagonista prostorno smjestio u intiman kontakt s publikom, budući da je pozornica postala kazališni prostor – i glumci i publika su istovremeno na pozornici. Zbog minimalizacije scenskog prostora, odnosno prostora glumačke igre, i scenografija je minimalistička te se sastoji od svjetlosmeđih kutija u pozadini scenskog prostora iz koje glumci po potrebi uzimaju potrebnu sitnu rekvizitu i kostime. Drveni stol koji zauzima središnji dio scene u jednom trenutku postaje i ograda, skrovište, zid, simbol logora i slično. Osim toga, u pozadini se nalaze raširene bijele plahte koje služe kao projekcijska platna (oblikovanje videa Martino Šesnić) na kojima se projiciraju primjerice hrvatski gradova prije rata, ali kako se razvija radnja predstave na platnima se prikazuju i snimke srpskih paravojnih snaga kako prolaze Vukovarom čime se situacija u kojoj se nalazi obitelj Gubina smješta u konkretan kontekst zbivanja u devedesetima. Odlično scenografsko rješenje predstavlja i mehanički željezni zastor koji se pretvara u glavnu scenografsku pozadinu te se u trenutku kada obitelj Gubina biva zatvorena u logor/hangar spušta, a svojim metalnim izgledom i zvukom dodatno pojačava strahotnost situacije.

Kazalište se pokazalo kao "zahvalan" medij budući da je svojim scenskim sredstvima uspio prikazati sve "teške" trenutke. Scena u kojoj Marijan mora skupiti i odvesti mrtvace upečatljiva je jer mrtvaci nose maske po kojima se razlikuju od svijeta živih te komuniciraju s Marijanom. Scene batinjanja prikazane su ponajviše suptilnim scenskim pokretom, individualnim ili kolektivnim (suradnik za scenski pokret Alen Čelić), scena silovanja Nene prikazana je simbolično u spolnom odnosu Nene i puške, kasnija silovanja njezinim polaganim pa sve bržim odlascima u pozadinu scene i vraćanja do stola gdje se Nena prala, a sve uz točan ritam, pokret i zvuk koji je pratio pokret, a koji su stvarali ostali glumci prisutni na sceni uz pomoć predmeta kojima su baratali (npr. Majka čisti hranu iz tanjura vilicom). Vizualni efekti koji komuniciraju ludilo u kojem se našla obitelj Gubina predstavljaju i promjene svjetla (npr. od polumraka na sceni, posebno osvijetljenih pojedinih dijelova scene koja igra do crvenog svjetla; oblikovanje svjetla Deni Šesnić) te auditivni elementi kao što su glazba koju je radio Mate Matišić (primjerice pjesma *Zločin* nastala na poeziji Ivana Kozarca) te različite zvučne kulise i efekti koji svojim intenzitetom prate radnju i vješto poentiraju željenju emociju te prizivaju svojevrsni učinak *teatra okrutnosti* koji djeluje na sva čula publike i primorava ju da barem na kratko napusti svoju poziciju distanciranog pasivnog promatrača i kazališnog voajera.

Foto ustupio HNK Osijek

Glumački je ovo jedna od ponajboljih predstava osječkog HNK u posljednje vrijeme te su svi glumci bili uvjerljivi u svojim ulogama: Aljoša Čepl je ne zapadajući u pretencioznost i infantilnost uvjerljivo i sigurno odigrao ulogu desetogodišnjeg djeteta koje se odjednom nađe u vrtlogu rata. Nakon nekih manje zapaženih glumačkih ostvarenja u ranijim predstavama, ovo je jedno pravo osvježenje i naznaka da mladi glumac može i mora moći više; Vjekoslav Janković je bio odličan kao otac koji voli svoju obitelj, ali kao i otac koji se mora sučiti s činjenicom da je bespomoćan i ne može zaštititi svoje najmilije od rata; Tatjana Bertok-Zupković je još jednom pokazala zašto je jedna od najboljih glumica hrvatskog glumišta. Ona je vjerno i živo dočarala sve muke jedne majke kojoj rat uništava sve ono do čega joj je stalo, a glumičina transformacija u bakicu (Srpkinju) svojom pojavom (pogubljeni hod), ali i glasovnom

transformacijom natjerala je publiku u blagonakloni smijeh; Ivan Čaćić, novi član dramskog ansambla HNK Osijek, opravdao je priliku koju je dobio u predstavi te je uz manje kostimografske promjene odličnim glumačkim transformacijama odigrao paletu negativnih likova (srpski dječak koji sa svojim prijateljima pretuče Marijana, srpski doktor koji odbija pomoći Marijanu jer je on Hrvat, pijani lokalni Srbin, srpski vojnik itd.) te je pri tome minucioznim, ali preciznim postupcima uspio na različite načine odigrati svaki od zadanih likova. Vrlo dobra je bila i Matea Grabić koja je također uz potrebnu energiju uspjela prelaziti iz lika u lik, prenoseći na publiku željenje emocije, od sreće u mimom obiteljskom okruženju i tinejdžerske ljutnje na bratova zadirivanja, do mlade djevojke koja proživljava svakodnevna silovanja tijekom rata.

Vizualno odlično riješena predstava, glumački na zavidno visokom nivou, uz pomnu razradu narativa kroz dramatizaciju i režiju, pokazuje slabosti na nekoliko mjesta. U romanu autor progovara i više-manje detaljno opisuje pojedine Srbe i situacije u kojima su mu oni odlučili pomoći unatoč tome što je on Hrvat. Iako su te situacije prenesene i na pozornicu, jako su kratke i gotovo neprimjetne, osim kada majčin sin Srbin iz prvog braka odluči pomoći njezinoj sadašnjoj obitelji svjestan da bi za to mogao kasnije odgovarati. Povrh toga, od početka je gotovo zadana konvencija da su Srbi nužno nekulturni i necivilizirani kao što je u jednoj od prvih scena vidljivo na primjeru susjeda Srba koji kod Gubina dolaze na ručak, pri čemu muž preskače ogradu kako bi ušao u dvorište, nudi rakiju, napije se, on i žena se ljubakaju pred svima, a prije samog jela prekrize se samo Gubine. Iako i roman i njegova scenska adaptacija progovaraju o agresiji Srba nad Hrvatima u ranim devedesetima koja se dogodila i koja je ostavila bolan trag u životima mnogih Hrvata, ovakvim se postupcima izgubila jedna bitna dimenzija koju autor ističe u romanu, a koju na kraju pomalo brzopleto izgovori mladi Neven-Lucian Davidović, a to je "oprostio sam". Iako poanta s oprostom ostaje neodigrana do kraja i iako završetak predstave ostavlja gorak okus u ustima, važno je naglasiti da to ne čini zazivajući mržnju ili osvetu, što je izrazito bitno s obzirom na "osjetljivu" tematiku kojom se ova predstava bavi.

Predstava je ovo koju treba pogledati, bilo zbog umjetničkih dostignuća, zbog spomena na sve Hrvate koji su ostali obilježeni ratom u devedesetima ili iz empatije prema čovjeku koji je bez mržnje i osvetoljubivosti skupio hrabrost, pogledao prošlosti u lice i putem intimne ispovijesti odlučio suočiti se s istom.

Ovo djelo je dano na korištenje pod licencom [Creative Commons Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).